Statistica din 1820 pentru ținutul Hotin – sursă importantă în studierea componenței etnice şi a dinamicii numerice a populației din Basarabia

Valentin TOMULEȚ

După anexarea în 1812 a Basarabiei la Imperiul Rus, în provincie a fost menţinută practica fiscală existentă în Principatul Moldovei încă din sec. al XVIII-lea, când evidenţa populaţiei (contribuabililor) era efectuată pornind ce la numărul de familii existente în fiecare aşezare rurală sau urbană. Această modalitate de evidenţă a numărului de contribuabili s-a

păstrat şi în Basarabia până la mijlocul anilor ’30 ai sec. al XIX-lea. Despre acest sistem de perfectare a numărului populaţiei aflăm în unul din rapoartele administraţiei regionale adresat în 1833 Ministerului de Finanţe al Rusiei, în care se informa că ea nu dispune de date privind numărul populaţiei pe sexe, precum s-a solicitat în demersul ministerului în cauză, deoarece „…în Basarabia recensămintele locuitorilor se efectuează nu după numărul de persoane (*suflete*), ci după cel al familiilor, separând din acest număr doar burlacii”.

Până la mijlocul anilor ’30 ai sec. al XIX-lea evidenţa populaţiei din Basarabia se efectua în baza a două forme principale de selectare a materialului factologic:

I. **Recensămintele locale unice** *(единовременные)* – recensământul populaţiei din Basarabia din 1816-1817 (1817).
II. **Statistica anuală a populaţiei** efectuată de către autorităţile locale din Basarabia, cu diferite ocazii: listele privind împărţirea ţinuturilor în ocoale şi numărul de familii în fiecare ocol, prezentate de ispravnici guvernatorului civil al Basarabiei C.A. Catacazi (1820); descrierea statistică a ţinutului Orhei (1820, 1825); Hotin (1820, 1827); descrierea statistică a trei ţinuturi din Bugeac (1820); lista târgurilor şi satelor (deseori cu indicarea numărului de familii, inclusiv a membrilor de sex masculin şi feminin) întocmită de administraţia ţinutală (1814, 1822, 1832, 1836, 1837) etc.

Un interes deosebit prezintă statistica oficială din 1820, nestudiată până în prezent, prezentată de isprăvnicia Hotin Guvernului Regional al Basarabiei. Ea stabilea numărul familiilor de contribuabili la data efectuării statisticii şi conţinea informaţii detaliate despre numărul total de persoane de sex masculin şi feminin în fiecare localitate, inclusiv de sex masculin, conform categoriei vârstei: până la 7 ani, de la 7 – până la 12 ani, de la 12 – până la 18 ani, de la 18 – până la 36 de ani, de la 36 – până la 46 de ani şi de la 46 de ani – până la bătrâneţe. Statistica conţine şi un compartiment special al persoanelor de sex feminin ce includea: văduve şi fete de măritat. Alte compartimente ale statisticii includeau: anul când satul a fost populat; componenţa etnică şi socială, dinamica numerică a populaţiei; informaţii despre biserica din localitate; numărul caselor de lemn ce aparţin statului şi celor din lut şi nuiele, bordeielor ce aparţin locuitorilor; numărul morilor; cârciumilor; starea economică a locuitorilor; modalitatea de administrare a satului (de proprietar sau dat în concesiune) etc.